SUPLIMENTUL II

LA

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

No. 11. 1 IUNIE 1900 VOL. I.

Sfintă lună, fii-mi mărturie.

(Poveste din popor).

Zice că a fost ce a fost, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti... Aŭ fost odată doĭ ortacĭ, doĭ prietenĭ bunĭ: unul era argintar şi altul era olar. Amîndoĭ eraŭ însuraţĭ şi le era casele lîngă olaltă. De micuţĭ eĭ prietenĭ bunĭ s'aŭ pomenit, şi acum, cînd îşĭ purta fieşte care măiestria sa, tot prietenĭ bunĭ aŭ rămas. Trăiaŭ la olaltă ca doĭ fraţĭ care-s maĭ bunĭ, şi muerile lor ca două surorĭ dulcĭ. La tîrgurĭ îmblaŭ împreună. Olarul avea trăsură şi un cal, ear argintarul încă avea un cal şi aşa încărcaŭ carul cu oalele olaruluĭ ear lădiţa argintaruluĭ o puneaŭ dinainte, de şedeaŭ pe ea, prindeaŭ amîndoĭ caiĭ la ham şi eĭ şedeaŭ amîndoĭ pe lădiţă şi mînaŭ caiĭ.

Multă vreme tot aşa îmblară eĭ la tîrgurĭ şi la toată lumea le era drag de prietenia lor.

Dracul-ucigă-l crucea, numaĭ nu plesnea de ciudă, cînd vedea atîta dragoste frăţească între aceştĭ doĭ oamenĭ, decĭ îşĭ puse carul în pietriĭ şi şĭ vîră codiţa între eĭ.

O dată eară mergeaŭ eĭ de la tîrg amîndoĭ. Argintarul era voios că vînduse mult dar olarul era dăbălăzat că nu vînduse maĭ nimic.

Drumul lor trecea printr'o pădure mare şi deasă. Atuncĭ ce-şĭ gîndi olarul: de omor eŭ pe argintarul şi-ĭ iaŭ baniĭ, mă fac bun pe toată viaţa, că azĭ a vîndut marfă maĭ mult de cît de o mie de florinĭ. Dar ear îşĭ gîndeşte: de-l omor, fac păcat, că orĭ-cum doar mĭ-e prieten din copilărie; dar chiar să nu mĭ fie prieten, doară... Dar nu apucă a se gîndi maĭ departe, că dracul îĭ fură mintea, îĭ arată traiul cel uşor ce l'ar putea duce cu baniĭ ceĭ mulţĭ, şi-ĭ şopteşte la urechie: nu te vede nimenea, năucule; acum ţi-e timpul să prinzĭ şi tu la putere! Dă pe el!

— La ce te gîndeştĭ? îl întrebă argintarul.

— Mă gîndesc, că eŭ m'aş putea face om avut dacă te-aş omorî pe tine şi ţi-aşĭ lua bănişoriĭ.

— O, dacă-ĭ vorba de luat bănişoriĭ, atuncĭ n'aĭ lipsă să mă chiar omorĭ, că 'ţi-ĭ daŭ eŭ. Eată-ĭ aci!

Şi cînd zise: eată-ĭ aci, scoase punga cu baniĭ şi o întinse olariuluĭ, crezînd că acela glumeşte. Dar el nu glumi; luă punga, o pipăi şi aflînd-o grea de banĭ o puse bine zicînd: punga tu mi-o aĭ dat, de dat, ear eŭ tot te omor, că de nu — tu mă arăţĭ la judecată că te-am jefuit.

— Ba tu nu mă omorî, că de mă omorĭ, tot nu scapĭ de furcĭ.

— Dar cine m'a spune la lege că eŭ te-am omorît, după ce suntem numaĭ noĭ şi-ĭ întuneric besnă?

— Cine te-a spune? Eată luna ceea ce iasă acum printre norĭ, ea va mărturisi asupra ta.

Dar altă vorbă nu maĭ putu scoate bietul argîntar, că atuncĭ un cuţit lung şi tăios îĭ străbătu prin piept de nu se opri pînă-n inimă. Intr'o minută era mort şi nimenea nu vedea ce s'a întîmplat de cît sfînta lună care-şĭ trimitea printre crăngile copacilor razele eĭ ca niştе făcliĭ largĭ de ceară. Olariul îl luă de umăr şi-l duse lîngă o fîntînă, de unde beaŭ vitele satuluĭ şi-ĭ legă acolo o piatră de grumajĭ şi-l aruncă'n fîntînă. Apoĭ se urcă n trăsură şi ghi caiĭ! Colo după miezul nopţiĭ sosi acasă. Toată lumea dormea. numaĭ muerea luĭ şi-a argintaruluĭ maĭ eraŭ sus, îşĭ aşteptaŭ bărbaţiĭ de la tîrg. Cum auzi muerea argintaruluĭ scîrţîind poarta la olarul, îndată fu şi ea acolo. Da ce-ĭ? Sosit-aţĭ în pace? Dar omul meŭ unde-ĭ? Vaĭ de mine, vecine, unde mi-a rămas omul?

— Dapoĭ uite, vecină şi cumătră draga mea; am mers amîndoĭ la tîrg; eŭ mi am văzut de

oalele mele şi el de negoţul luĭ. Pe semne a avut bun tîrg că eŭ cînd mă găteam să plec către casă l-am văzut cu nişte pretenĭ mergînd la băutură. Eŭ mi-am văzut de treabă, am înhămât caiĭ, am aşezat marfa nevîndută şi am pus şi lada luĭ colea-n căruţă, precum se vede dar pe el nu l'am aflat nicăerĭ, gîndeaĭ că-n pămînt s'a băgat. Eŭ, veḑĭ dumniata, n'am maĭ putut sta să-l caut, mă temeam nu cum-va să-mĭ fure cineva-ceva de la căruţă pînă să-l caut pe el; afară de aceia nicĭ nu ştiam unde-l căuta; decĭ mi-am zis: eŭ merg acasă, c'o veni el cumva cu cine va. O să nimerească şi el acasă, acum las calul domniilor-voastre şi lada cu negoaţele aci, că dimineaţă vi le daŭ eŭ omeneşte-n samă.

Aşa s'a dus muerea argintaruluĭ acasă supărată, dar totuşĭ cu nădejdea că acuşĭ — acuşĭ va sosi şi omul eĭ de la tîrg. Dar n'a sosit în vecĭ.

Dimineaţa i-a dus olarul calul şi lada cu marfă nevîndută, ba încă el să făcea a întreba drag doamne: da tîrziŭ a sosit cumătrul? Şi se făcea a se cruci cînd îĭ spuse argintăriţa că uite, n'a sosit încă.

Trecu multă vreme, baniĭ luaţĭ de la argintarul îĭ îngropă în grădină şi nu umblă la eĭ. Muerea luĭ nimic nu ştia despre eĭ nicĭ despre ceea ce făcuse el cu argintarul.

Odată, într'o seară, era lună frumoasă şi olarul sta cu muerea pe prismă afară. De odată el începu a rîde înăbuşit, uitîndu-se la lună, că-şĭ aduse aminte de vorbele argintaruluĭ, cum că adică luna va fi mărturie dacă el l'a omorît. Acum îşĭ gîndi: eată l'am omorît, luna bine a văzut, dar nu mărturiseşte, că nu poate, îĭ mută.. Atuncĭ îl năpădi rîsul. Muerea luĭ îl văzu că rîde şi crezînd că rîde de ea, se boboti ca o volbură de vînt şi începu: aşa, că tu în loc să-mĭ răspunzĭ la ce te întreb, mă ieĭ în bătae de joc şi rîzĭ ca un cal.

— Tu, bagă-ţĭ mintea 'n cap, că nu rîd de tine.

— Dar de cine rîzĭ, că ştiŭ că nu rîzĭ de lună că numaĭ eŭ îs aci şi luna! De mine rîzĭ, prăpăditule, dar dacă-ĭ treaba aşa, meargă ruşinea tîrguluĭ să-ţĭ mînce nasul cu tine în casă şi secule că eŭ merg la aĭ noştri şi altul şi maĭ mult nu-ţĭ calc casa, că doară nu m'aĭ adunat de pe uliţe să mă rîzĭ în faţă.

— Tu, fi cuminte, că dor n'am rîs de tine.

— Ba de mine aĭ rîs, c'am văzut eŭ, rîdă dracul de tine prăpădit, dar altul şi maĭ mult de mine nu-ĭ rîde... Cu aceste vorbe muerea dă să easă pe portiţă afară să meargă la aĭ lor. Atuncĭ bărbatul îĭ ţine calea: tu, nu fi nebună, nu merge nicăirĭ, haĭ în casă să ne culcăm, că-ĭ tîrziŭ...

— Ba îs!

— Dar haĭ, că-ţĭ spun de ce am rîs.

— Că nu mi-ĭ spune drept.

— Ba să mă calce de nu-ţĭ spun.

— Î — î?

— Zăŭ spun!

Şi aŭ intrat în casă şi i-a spus din fir în păr de ce a rîs, cum a omorît pe argintar, cum şi unde l'a aruncat, unde a ascuns baniĭ şi acum are de gînd să scoată din eĭ, că luna vede el bine că nu-l poate spune la nimenĭ.

Muierea luĭ, se încruci cînd văzu ce bărbat ticălos are şi o lovi o groază să maĭ trăească cu el, dar de o camdată nu zise nimic, numaĭ clăti din cap.

A doua zi scoase olarul vre-o doĭ baniĭ din ceĭ furaţĭ de la argintarul şi merse să cumpere ceva. Dar se întîlni cu nişte prietenĭ şi din vorbă în vorbă s'aŭ pus la un pahar de băutură. Aşa s'aŭ ospătat eĭ pînă maĭ pe la amiaz. Atuncĭ s'a dus care la ale sale împleticindu-şĭ picioarele.

Cînd ajunse olarul acasă, muerea prinse a-l mustra, de ce se pune la băut în zi de lucru, de nu alta l'a scăpa dracul şi-a spune de unde are baniĭ de pradă. El se înfurie şi dă să fugă după ea să o apuce de cap, că era nărăvaş răŭ în beţie. Femeea fuge spăimîntată sbierînd: săriţĭ, oamenĭ bunĭ, că tîlharul ăsta vrea să mă omoare, cum a omorît şi pe bietul argintar!

Lumea a auzit, şi-a sărit de o a scos, iar pe el l'a legat şi l'a dus la judecată, unde a mărturisit că în adevăr el a omorît pe argintarul. Ar fi voit el să tăgăduească, dar muierea a dus pe domnĭ colo-n grădină unde eraŭ ascunşĭ baniĭ; i-a dus colo la fîntîna din pădure, unde era îngropat argintarul. Şi aflînd judecătoriĭ că aşa este precum a spus muerea şi văzînd că el încă nu maĭ tăgăduieşte, l'aŭ judecat la ştreang. Şi aşa dacă n'a vrut să trăiască în cinste şi-n omenie şi dacă a rîvnit la viaţa şi la averea frateso de cruce, a perit în ştreang, cum pier toţĭ ceĭ ce fac ce a făcut el. Că, bine că crede hoţul că nime nu-l vede noaptea, cînd face omorurile şi furăturile, dar îl vede luna, şi luna-ĭ mărturie bună.

Ion Pop Reteganul.

VIJELIE ŞI SENIN

A fost o vijelie cumplit pustiitoare,
Cu fulgere şi trăsnet, cu picuri reci de ploae
Căzînd în valuri repezi, lovind nimicitoare
Şi flori şi arbori mîndri şi năpădind şuvoaie...
In suflete 'ntristate trezind înfiorare,
Părea o vijelie de-a lumii înmormîntare...

Dar reveni lumina, seninul, fericirea...
Pe cer albastru limpezi apar văpăi de soare...
Mai dulci lucesc acuma, mai calde... Sunt vestirea
Vieţii înviate, a tot învietoare.....
Inseninată-i lumea şi plîns de bucurie
Străluce 'n ochi... In inimi e cald şi veselie.

Furtuni de plîns şi jale mi-au turburat iubirea...
Ca fulgerul lovit'a în suflet desperarea
Că nu mă vrei pe mine, nu-'mi mai simţeşti simţirea...
Şi valuri de mîhnire mişcau cu vifor marea
Durerilor din suflet cumplit pustiitoare,
Părea o vijelie a tot îngropătoare...

Dar reveni lumina, seninul, fericirea.
In ochii tăi de înger mi-a înviat credinţa.
Mai dulce, mai curată, mai sfîntă mi-e iubirea,
Iar soarele nădejdii vesteşte'mi biruinţa,
Că mi-ai redat viaţa... Şi plîns de bucurie
Binecuvîntă doru-mi apururi robit ţie!...

Cluj. IOAN SCURTU.

CÎNTEC

Foaie veştedă şi-uscată,
Nu mai simt ca altă-dată
Focul ochilor de fată
Inima să mi-o răzbată.
Caut vremea, soro dragă,
Cînd umblam noi ziua întreagă
Lumea ca să nu ne vadă
Prin desişul din livadă:
Eu cu tine, tu cu mine,
Singuri, singuri....
Nu mai vine!

Frunză verde, foaie lată;
Dare-ar Domnul înc'odată
Dorul inimei să-mi crească,
Sufletul să mi-l topească
Ochii verzi de fată mare,
Colo 'n crîng pe drept cărare.

BRÎNDUŞĂ.

Doui beţivi.

(Dramă într'un act şi un tablou)

PERSOANELE

ANDREI, ţăran fruntaş, de 35 ani.
ILEANA, soţia lui.
MARIA.
DINICĂ, fiul Mariei, de 5 ani.
ALEXANDRU, flăcău.

ACTUL I.

Scena represintă o cameră ţărănească de om avut. In fund un pat de lemn cu aşternuturi frumoase. La dreapta fereastră, o masă acoperită, şi două scaune de lemn. Eşire la stînga.

SCENA I.

ILEANA (dretică prin casă şi aşează patul) apoi MARIA.

ILEANA (surprinsă)

Tu Mario? Vai de mine!... Prietena mea din copilărie... Ce faci tu? (amintindu-şi). De pai-spre-zece ani nu ne-am văzut amîndouă!

MARIA

Draga mea Ileană, atita 'mi era dor de tine, că n'am mai stat să mă gîndesc... Am venit cale de-o poştă într'un ceas.

ILEANA (duioasă).

Şezi pe pat Mario, şezi! Tu eşti surioara mea cea mai dragă. Eu n'am fraţi, nici surori, nici părinţi. Eu n'am pe nimenea pe lumea asta!

MARIA (veselă aşezîndu-se pe pat lîngă Ileana).

E plîngi o leacă.

ILEANA

Plîng destul de des, dar cui să mă plîng şi cui să mă jălui... Incai, tu trăeşti bine Mario? De-ai trăi tu, cum trăiam noi amîndouă cînd eram fete!... Of, ce frumoasă viaţă! Tinereţă, tinereţă, cum mai treci — ca undele girlei!

Ţi-aduci tu aminte poiana de la luncă, unde prăşiam amîndouă... Fîntina de la Vadu bouluî unde ne eşea înainte Andrei; pajiştea de lîngă piriu, unde uscam pînzele. Par'că le văd pe toate, frumoase cum n'or mai fi pe lumea asta! Par'că te văd pe tine cu fotele vîrstate şi frumuşică de te'ndrăgisem ca pe-un flăcău. Par'că mă văd pe mine, o copilă proastă, rizînd de glumele lui Andrei, de glumele tale.

MARIA

Eu gîndesc că numai atunci am trăit în lume, fără grijî şi fără păsuri. Nu-i vorbă, tu trăeşti bine şi-acuma, nu eşti aşa nevoiesă ca mine, n'ai copii să te plîngă la cap toată ziua şi toată noaptea. Casă îndestulată; bărbat voinic, frumos, harnic... Cînd eşi pe uşă ai pe ce pune ochii... Da eu, vai de capul meu! In plîns mă culc, în plîns mă scol; cînd nu plîng eu — plîng copiii, că şeapte am — şi pe de-asupra un bărbat nătîng, rău, numa 'n ceartă trăesc... Departe de satu meu peste trei văi — cine mă cunoaşte? Cine vine să mă vadă? Vecinii cînd mă văd par'că văd un spin, par'că nu mai au loc de mine, par'că nu mai încap!...

ILEANA

Da mie ce 'mĭ folosește că am ograda plină de vite, hambarul plin de grîŭ și casă mare, îmbrăcată! Ce 'mĭ folosește 'că am de toate, dacă în casa mea nu pling copiiĭ, — să aud că maĭ este cine-va pe lîngă mine — să știŭ că am pentru cine munci și alerga? Tu aĭ o casă de copiĭ, așa-l? Așa-ĭ că toțĭ ți-s dragĭ? Așa-ĭ că din șeapte, cițĭ aĭ, nu știĭ care ți-ĭ maĭ drag? Așa-ĭ că și dacă muncești maĭ mult și dacă facĭ noaptea zi, — știĭ că aĭ pentru cine?

MARIA

Da tu n'aĭ copiĭ Ileană?

ILEANA (dureros).

N'am Mario!...

MARIA

Lasă la Dumnezeŭ, că m'am săturat și de copiĭ...

ILEANA

Mario, tacĭ din gură, știĭ tu ce vorbă nebunească aĭ zis? Mario, dacă nu știĭ tu cît zbucium e în sufletul meŭ!

Paĭ-spre-zece anĭ de la măritiș, m'o îmbătrînit.

MARIA

Doamne, Ileano, tare eștĭ copilă! I'u te-aĭ luat din dragoste cu Andreĭ. Ce traiŭ maĭ frumos poate dori cine-va pe lumea asta? Cred că Andreĭ, nu ți-a zis vorbă legănată ca să-ți trebuiască să te mîngiĭ cu copiiĭ... Te-aĭ gîndit tu vr'o dată Ileano, ce chin este pentru o mamă să privegheze la căpătîiul copiluluĭ eĭ bolnav, să-ĭ asculte suflarea, să-ĭ numere bătăile inimeĭ, să-ĭ ghicești din ochĭ dorințele și maĭ ales cînd iĭ și sărăcia stăpîn la casă?

Bată-ĭ, să-ĭ bată de copiĭ... Of pînă-l naștĭ... Of pînă-l creștĭ.., Of pînă-l însorĭ orĭ îl mărițĭ... Of după ce-l mărițĭ, că ia un spînzurat din toată lumea... Te bagă 'n groapă fără vreme... Maĭ bine cine n'are!

ILEANA (sculîndu-se nervoasă).

Mario, un copilaș, un făt frumos să-l string la sîn; o copiliță cu fața bălae ca luna plină, să-ĭ pun florĭ în cosiță — o zînă blîndă și dragă!... Of! știĭ tu bine Mario ce-ĭ dragostea de mamă!...

Averea am s'o iaŭ cu mine? Ce-mĭ folosește mie averea? Cine rămîne pe urmă ca să se bucure de sudoarea mea?... Un strein, un om din lume, care poate m'a urît toată viața, care poate, așteaptă și dorește să mor maĭ de grabă!

Doamne Dumnezeule! Tu eștĭ sfînt și drept, de ce nu mă auzĭ Tu?

MARIA

Tacĭ, Ileano, tu mă îngrozeștĭ! Tu dacă aĭ avea un copil, l'aĭ omorî strîngîndu-l la sîn, atîta l'aĭ iubi. Înțeleg eŭ amarul tăŭ și înțeleg de unde vine! Tu muncești puțintel — tu aĭ de toate și aĭ vreme să te gîndeștĭ mereŭ, mereŭ, la copiĭ — da dac'aĭ fi săracă ca mine, lipsită și depîne și de sare, de toate în sfîrșit, să nu știĭ ce aĭ să facĭ mînĭ ca să-ți ții viața, să nu aĭ timp să te răsufli odată pe zi, să nu maĭ poțĭ nicĭ în ziua Paștelui să urnești sărăcia și nevoea din prag... Atuncĭ! Atuncĭ să vedem aĭ maĭ avea vreme să te gîndeștĭ la copiĭ?...

ILE ANA

Tacĭ, Mario, ajunge! Lasă-mă să mă sbucium și să mă zugrum singură în mine. Lasă-mă că focul meŭ tu nu-l știĭ!

Cîte-odată noaptea, parc'aud strigînd la geam «mamă» un glas dulce de se lipește de inimă! Atuncĭ ies afară și alerg cu brațele deschise să prind un copilaș frumos cum iĭ un înger, și par'că-ĭ aproape de mine, dar nu-l maĭ ajung nicĭ odată. Și mă întorc în casă și pling și pling pînă se face ziuă!

SCENA II.

ILEANA, MARIA, ANDREĬ

ANDREĬ (surprins și vesel).

Maria a venit la noĭ? Ce maĭ facĭ tu Mario? Par'c'a fost jurămînt să nu ne maĭ vedem de-atîta amar de anĭ!

MARIA

De, pe semne așa-ĭ scris de sus că la o vreme să desparte fata de părinți, de frați, de surorĭ, de toțĭ și să duce după cine știe ce blestemat, în lumea largă.

ANDREĬ

După vorba ta, par'că n'aĭ trăi bine și eŭ văd că în paĭ-spre-zece anĭ nu te-aĭ schimbat de loc:.. de loc — cum eraĭ acasă de tînără și frumoasă, așa eștĭ și acu.

MARIA

Vaĭ de tinerețea mea! Tînără în față, da inima și trupul a 'nbătrînit săracu de muncĭ și de ostenelĭ!

ANDREĬ

Așa o fi, da ia uite-te la Ileana — doar că nu-ĭ căruntă! Dacă aĭ fi tu așa de schimbată ca ea, nicĭ nu te maĭ cunoșteam eŭ adineaore numaĭ de cît.

Asta-ĭ Ileana pe care o așteptam eŭ la fîntînă la Vaduboului? Ileana ceia cuminte, bălăioară, care se uita numa'n pămînt?

Asta-ĭ o Ileană bătrînă! (Glumind întinde mâna spre Ileana, dînsa îi dă peste mînă).

MARIA

Iți pare ție...

ILEANA (către Maria).

Știĭ că Radu tăŭ a murit?

MARIA (surprinsă).

Radu a murit? Radu?... Ce spuĭ tu Ileano?!

ILEANA

Nu maĭ moare de-acu!

MARIA (tînguitor).

Sărace Radule, sărace!... A fost scris să nu ne maĭ vedem noĭ nicĭ odată!

ANDREĬ

A trecut granița pe care o s'o trecem toțĭ, pe rînd — cîte unul, cîte unul și pe urmă, înapoĭ n'om maĭ veni! Ce să maĭ cătăm înapoĭ? Nu suntem săturĭ de lumea asta? Pe asta o știm... pe aceea ne ducem s'o învățăm de-acu și-o să fim învățațĭ!

Da-ți pare ție rău de Radu, Mario?

MARIA (tînguitor).

Săracu, săracu! Tare mi-e milă de el! Par'că mă doare aşa, adînc în inimă! Par'că-l văd, cum se suia cînd mă întîlneam cu el şi cum se uĭta adînc şi blînd în ochiĭ meĭ! Doamne, ce ochĭ negri şi duioşĭ, nu i-oĭ uita cît lumea! (Nervos) Of! săracu, săracu!

ANDREĬ

Tocmaĭ acuma 'ţĭ pare rău ţie — da cînd te-aĭ măritat nu-ţĭ era inima arsă!

MARIA

Ştie Dumnezeŭ Andreĭ — ce mă maĭ judecĭ şi tu!

ANDREĬ

Ileana mea îĭ gata să plîngă.., Ileano, dute scoate vin, să cinstim prietena noastră cea veche că de paĭ-spre-zece anĭ, acu o vedem, pierdută a fost şi s'a aflat! Înstrăinată a fost şi iar a venit! (Ileana ese)

SCENA III

MARIA, ANDREĬ

ANDREĬ

O vezĭ? Din toată dragostea noastră n'a maĭ rămas de cît un fel de silă, ... Mi-e dragă mereŭ, în tot-d'auna ca şi atunci cînd eram copiĭ — tot cu focul acela... Nu mă duce mintea, cum ar fi cînd n'am maĭ fi împreună!... Da ca'ĭ rece — par'că mĭ-ar zice: Dă-mĭ pace! — şi asta mă sperie, mă îngrozeşte... mă omoară!...

SCENA IV

MARIA, ANDREĬ apoĭ ILEANA cu o cană cu vin.

ANDREĬ (neobservînd).

Cîte odată mă întreb aşa în mine: Asta-ĭ Ileana.. Ileana mea cea dragă? Cu ce ochĭ se uită ea la mine aşa de strein?... N'o maĭ cunosc!

ILEANA (atentă).

Da ce bărbate te mărturiseştĭ? (Dă vin Marieĭ).

ANDREĬ (pătimaş).

Mă mărturisesc Ileano! Mă mărturisesc! Şti tu cît amar e'n sufletul meŭ? Am să-l vărs odată tot... tot! Am să-l spuĭ prieteniĭ tăle şi a mele — să-l spuĭ din temelie, să mă uşurez — să mă răcoresc. că mă arde!...

ILEANA (liniştită).

Ce aĭ tu, omule?

ANDREĬ (cu patimă crescîndă).

Te cunoştĭ tu Ileano? Te cunoştĭ tu? Spune drept te cunoştĭ?... Ce aĭ tu pe inima ta şi nu-mĭ spuĭ şi mie? Te-am întrebat? Ţi-am maĭ zis eŭ vr'o dată de asta pînă acuma?... Pe tine singură nu te-aş fi întrebat! Dac'am fi numaĭ noĭ amîndoĭ, nicĭ n'aş deschide gura! Mĭ-e frică de tine! Mă îngrozesc de răspunsul tăŭ!

ILEANA (zîmbind amar).

Vaĭ de mine Andreĭ!... Nu ştiĭ tu dorul meŭ? Dorul meŭ nu-l aĭ şi tu? Nu plîngĭ tu în inima ta, de focu acela cum pling eŭ în tot-d'a-una? Nu pricepĭ tu că doru aista are să mă omoare? Nu vezĭ tu că casa asta-ĭ pustie? (uitîndu-se împrejur cu spaimă) Of! mă speriĭ de pustietatea asta!... Afară de noĭ şi de slugĭ cine se maĭ învîrteşte prin casa asta? Auzĭ tu cîntece de veselie, ţipete, împrejurul nostru, auzĭ tu glas de primăvară, glas de privighetoare pe lîngă noĭ? (Dureros) La noĭ în casă tot-d'a-una-ĭ negură şi iarnă! Veşnic îĭ întuneric! Vezĭ tu bine ce lipseşte! Unde-ĭ guriţa care să ne strige «tată şi mamă, mămuca mea cea dragă!»

Of Andreĭ! tu eştĭ bărbat, de ce să-ţĭ toc eŭ la ureche, vorbe care nu ajung în inima ta! (se înecă în plîns).

ANDREĬ (amărît).

Şi asta-ĭ durerea ta cea veşnică? Durerea ta cea mare şi nemăsurată? Pentru dragostea unuĭ copil pe care nu-l aĭ să mă uiţĭ pe mine?... Să trecĭ alăturĭ de mine?... Să te uiţĭ la mine ca la un strein?

Tu crezĭ că eŭ nu sunt trist că n'avem copiĭ? Tu crezĭ că eŭ nu simt durerea ta? Pe mine nu mă doare inima — dar ce să fac?

De dragostea copiilor te-am pierdut!... Te-am pierdut de-acuma!... Of inimă ticăloasă, crăpĭ în mine!... Ajunge!... Să nu maĭ fie vorbă de-acu!... (Ese)

SCENA V.

MARIA, ILEANA (Tăcere cît-va timp, tristeţe adîncă pe faţa Ileaneĭ).

MARIA

Ileano, tu eştĭ nenorocită că n'aĭ copiĭ, aşa-ĭ? Dacă aĭ lua pe Dinică al nostru să rămîe al tăŭ?... Iĭ drăguţ şi cu minte; împlineşte doĭ anişorĭ în postul Crăciunuluĭ. Numaĭ cît l-aĭ vedea şi ţi-ĭ drag!

ILEANA (distrasă).

Şi mi-l daĭ tu mie?

MARIA

Cum să nu ţi-l daŭ?

ILEANA (înveselindu-se).

Tu vorbeştĭ Mario? Tu cu adevărat? Tacĭ din gură!... Tu eştĭ o sfîntă, Mario. Cine te-a trimis pe tine să aducĭ bucurie în casa asta? Mario! Unde-ĭ Dinică al mameĭ? Frumosul mameĭ!... Mario, vină să te sărut ca atunci cînd eram copile! (Se îmbrăţişează şi se sărută lung).

MARIA

Da Andreĭ are să vrea?

ILEANA

Andreĭ? Da Andreĭ are să fie de o sută de orĭ bucuros cînd o vedea că-mĭ pare bine mie! Dinicul mameĭ!...

MARIA

Vino Duminică la noĭ la Arinĭ şi-l ia.

ILEANA

Duminică? Nu, Duminică-ĭ tîrziŭ. Mîine pun calul la trăsură şi viŭ. Viŭ Mario prin foc şi prin apă. Orĭ staĭ, mergem împreună mîine.

MARIA

Nu, eŭ nu pot rămîne pînă mîinĭ, da tu vină şi ne găseştĭ acasă. (Se scoală să plece).

ILEANA

Mario, tu eşti norocul caseĭ ăştia... Tu trebue să vii din cer cu norocul meŭ! (Toarnă vin şi beaŭ, apoĭ Maria dă să plece).

Nu pleca Mario! Maĭ staĭ. Te rog maĭ staĭ! Par'că-ĭ maĭ lumină 'n casă aicĭ, de cînd aĭ venit tu?

MARIA (rîzînd).

Is cam oacheşă — de aceia... Trebue să plec, că-ĭ scară şi'ĭ departe — da tu vino mîine şi-apoĭ... ne-om vedea maĭ des. Rămîĭ sănătoasă.

(Es amîndouă).

SCENA VI.

ILEANA singură.

Dinicul mameĭ! Odată să-l sărut — să-mĭ zică mamă şi pe urmă să mor! . . . . . .

. . . . . .

Mult are să-mĭ fie drag!... Bucuraţi-vă şi voĭ patru pereţĭ că n'aţĭ maĭ suna a pustiŭ de-acuma. Bucuraţi-vă împreună cu mine, cum aţĭ şi jelit împreună cu mine!

SCENA VII.

ILEANA, AEXANDRU (aducînd pe Andreĭ de subţiorĭ aproape tîrîş în stare de beţie grea, îl pune pe pat şi-l culcă).

ILEANA (cu spaimă).

Da ce-ĭ asta Alexandre? Ce are Andreĭ — iĭ mort?

ALEXANDRU

Nu leliţă!... Nu prea-ĭ era bine cînd a venit la crişmă. A băut şi vin şi rachiŭ — nu ştiŭ cum şi cînd a eşit a căzut în şanţ şi fiind-că rideaŭ unii şi alţii, mi-a venit nu ştiŭ cum, răŭ!... L'am ridicat şi l'am adus acasă — da Radu Varvareĭ ţice «Bre Alexandre, că prost maĭ eşti» şi aşa mi-a fost de ciudă că era să-ĭ daŭ una să mă ţie minte!...

ILEANA (mirată).

Andreĭ beat!

ALEXANDRU

Lasă-l să se odihnească în ticnă. A avut el vr'un păs mare — eŭ nu l'am văzut beat de cînd sînt.

(Ese).

SCENA VIII.

ILEANA (dînd din cap, tristă).

Andreĭ, Andreĭ!... Asta-ĭ moarte vie! De cît aşa maĭ bine mort!...

(CORTINA)

TABLOUL I.

Acelaş decor.

SCENA I.

ILEANA (slabă şi istovită coase) DINICĂ (palid, jucîndu-se prin casă).

ILEANA

Dinicule! Ce facĭ tu! Vin la mama 'ncoace!...

(Il ridică de subsiorĭ voind să-l sărute. Se uită în ochiĭ luĭ. Copilul strigă blînd «Mamă» Ileana îl lasă brusc jos, înainte de a-l săruta. Dinică speriat începe a plînge).

ILEANA

Eŭ?... Eŭ nu ţi-s mamă ţie! Eŭ ţi-s streină... Tu nu eşti sînge din sîngele meŭ!... Fugĭ! Eŭ nu te pot iubi pe tine! (tremurînd) A! Mi-e frică!... Tu aĭ ochiĭ Marieĭ! (Işi ia cusutura şi ese pe uşă).

DINICĂ (plîngînd aleargă după dînsa, cu mînile întinse).

Mamă!... Mamă!... Mi-e urît!...

(Tăcere cîte-va minute).

SCENA II.

MARIA (uitîndu-se împrejur).

Nu-ĭ nimenea aicĭ... Dinicu meŭ unde-o fi? Trebue să fie de 5 anĭ, acuma — şi frumos!

L'or fi iubind oare?... Ca mine nu-l maĭ iubesc eĭ! Nişte streinĭ să iubească feciorul meŭ maĭ dehaĭ de cît mine?

Dinică — tu zicĭ mamă uneĭ streine? Şi eŭ care-s mama ta, care te-am hrănit cu sînul meŭ — să nu mă ştiĭ, să nu te uiţĭ la mine? Tu viaţă din viaţa mea?...

Of Doamne, ce nebună am maĭ fost! Să-mĭ daŭ eŭ copilaşul meŭ ca o floare — par'c'aveam o mie de feciorĭ şi mureaŭ de foame!...

SCENA III.

MARIA, ILEANA, DINICĂ maĭ pe urmă suspinînd.

ILEANA (rece).

Da cînd aĭ venit tu Mario?

MARIA

Acuma... Da de ce plînge băĭetu?

ILEANA

El ştie!

MARIA

Dinică ia vino încoace — de ce plîngĭ tu?

DINICĂ (Se uită lung, apoĭ aleargă la dînsa).

Mĭ-e urît... Mama!... (plînge)

MARIA

Se cunoaşte că nu ţi-ĭ mamă adevărată!...

Cu ce inimă laşĭ tu băiatul ăsta să plîngă pîn'la atîta, Ileano? Tu nu vezĭ că s'a prostit plîngînd?

ILEANA (nepăsătoare).

De ce era să-ĭ fac?

MARIA (către Dinicu).

Dragul mameĭ drag! (Il ia în braţe şi îl sărută).

Avea mama o sută de copiĭ şi nu-ĭ putea hrăni, de aceea te-a dat în streinĭ! Streinul tot strein!... (Mîngăindu-ĭ părul) Aĭ fost să morĭ Dinicule, aşa-ĭ? (Băiatul se uită lung în ochiĭ Marieĭ şi suspină.)

Dinicule tu eştĭ băiatul mameĭ... Aceĭa nu ţi-ĭ mamă Haĭ acasă cu mama — c'o găsi mama o bucată de mămăligă la un prînz să te sature... Lasă pe ăştia fără inimă, în bogăţia lor!

ILEANA

Vreĭ să-l iaĭ înapoĭ Marie?

MARIA

Să-l las la voĭ aicĭ să-l omoriţi? Ăsta-ĭ băiatul care vi l'am dat eŭ acu treĭ anĭ? A dat înapoĭ, n'a maĭ crescut! Tu nu eştĭ de crescut copiĭ. Tu nu ştiĭ ce trebue co-

pilului ca să crească!... Tu aĭ făcut copiĭ să ştiĭ ce-ĭ dragostea de mamă?

Il iaŭ acasă... Il iaŭ că-ĭ al meŭ şi numaĭ eŭ ştiŭ să-l iubesc — altu nu maĭ ştie!...

ILEANA (rece cu un gest de nepăsare)

Ia-l... Orĭ am fost maĭ fericită cu el?

MARIA (către copil).

Dinicule tu rămîĭ aicĭ? Băiatul se lipeşte de Maria şi se înlănţue cu braţele de dînsa) Rămîĭ aicĭ?

DINICĂ (plîngînd).

Mi-e urît!...

MARIA

Haĭ puiul mameĭ, haĭ!... Asta-ĭ casă menită pustiuluĭ! Haĭ unde ţi-ĭ drag, c'aicĭ morĭ de urît!... (Es)

SCENA IV.

ILEANA singură.

Par'c'am fost vr'o dată fericită cu fiu-tăŭ. Ia-l şi dă-mĭ pace! Of! Mi se întunecă înaintea ochilor.

Eŭ?... Eŭ nu ştiŭ dragostea de mamă! (plînge).

Of Dumnezeule! Maĭ mare osîndă de cît asta nu-mĭ poţi da! Dă-mĭ maĭ bine moarte!

SCENA V.

ILEANA (ştergîndu-şĭ pe furiş ochiĭ) ANDREĬ

ANDREĬ

Iar plîngĭ Ileano?

ILEANA

Nu... Nu maĭ pling de-acu Andreĭ!... Da ştiĭ c'a venit Maria şi a luat băiatu?

ANDREĬ

Ie-il!... Şi de asta plîngĭ tu?

ILEANA

Nu, nu de asta... Par'c'am fost vr'o dată veselă cît a fost băiatul la noĭ?

Andreĭ, eŭ cred că tu trăeştĭ bine în sufletul tăŭ. Te îmbeţi în toate zilele şi nu maĭ ştiĭ nimica... uiţĭ!...

ANDREĬ (cu amărăciune).

Aşa crezĭ tu că uit!... Nu uit nimic Ileano. Nu uit că casa noastră-ĭ pustie... Nu uit că tu nu maĭ aĭ ochĭ pentru mine... Nu uit nimica, nimica! Astea am să le uit, cînd oĭ închide ochiĭ de apururĭ.

Vezĭ tu, mă îmbăt!... Trupul meŭ cade pe jos de se fărîmă, rămîne batjocura lumeĭ — da bietul suflet vede ticăloşia asta a trupuluĭ şĭ suferă într'însul!... Mă gîndesc în fundul minţiĭ mele, aşa beat cum sunt — la păcătoşenia în care am ajuns şi par'că mă blestem singur!... Of! asta-ĭ viaţă chinuită! Asta-ĭ iadul!

ILEANA (desperată).

Andreĭ! Viaţă chinuită-ĭ, da tot ţi-o fi maĭ bine de cum mi-ĭ mie acuma! (Stăruitor, uitîndu-se în ochiĭ luĭ şi luîndu-l de gît cu amîndouă braţele).

Haĭ să bem Andreĭ!... Te rog!... Haĭ să bem!...

SFÎRŞIT

IOAN T. NEAGU.

ERAM DEPARTE...

Eram departe... ş'a mă 'ntoarce aveam atîta nerăbdare,
Că iar cînd noaptea cade lină, şi cerul scapără scînteĭ,
Să maĭ pornesc spre casa-ţĭ albă, ascunsă de copacĭ în floare,
Vărsîndu-mĭ sufletul în fugă, prin tăinuitele aleĭ.

Alăturĭ stînd pe prispa caseĭ în aer umed de răcoare,
Şi mulţumiţĭ sorbind miresme ce scot buclaţiĭ trandafirĭ,
Din nouă să lunece pe părul-mĭ mînuţa ta desmerdătoare
Şi iar să simt cum mă orbeşte, din ochĭ-ţĭ ploaea de sclipirĭ.

Ş'am revenit;... Simţiĭ îndată că ţie inima nu-ţĭbate,
Căcĭ mîna ta era de ghiaţă, iar ochiĭ nu 'ĭ-am cunoscut..
De ce nu am rămas acolo, în trista mea singurătate
Şi să mă plîng că eştĭ departe, iar nu fiind-că te-am pierdut!

Ş'atunceă cînd ar fi fost ca moartea să'mĭ sting'a ochilor lu-
[mină,
Şi braţu-mĭ ce te 'nlănţuise, să şadă ţeapăn în sicriŭ,
S'ar fi 'mpietrit în zîmbet gura-mĭ, iar fruntea-mĭ s'ar fi
[întins senină,
Gîndind că tu cu ochiĭ umezĭ, aştepţi, aştepţi ca să reviŭ.

IOAN PETROVICĬ.

TOT ATÎT

Că nu maĭ sunt nicĭ florĭ prin crîng,
Nicĭ păsărele printre ramurĭ,
Că-ĭ jalnic codrul şi pustiŭ,
Că plînge viscolul la geamurĭ,

Nu-mĭ pasă. Bată asprul vînt
Stărni-s'ar furia geroasă
Şi fie iarna cea maĭ grea
Nu vreaŭ să ştiŭ şi nicĭ nu-mĭ pasă.

...Dacă mĭ-e dor de trandafirĭ
Privesc obrajiĭ drageĭ mele
Şi ascult la rîsul eĭ sglobiŭ
Dacă 'mĭ-e dor de păsărele

Privesc la buzele eĭ micĭ
Dacă 'mĭ-e dor de fragĭ de munte
De lanurĭ de aur de mĭ-e dor
Privesc la buclele-ĭ mărunte

Privesc în ochiĭ eĭ seninĭ,
Dacă 'mĭ-e dor de bolta clară
Şi lîngă ea m-ĭ tot atît,
De-ĭ iarnă, orĭ de-ĭ primăvară!

EUG. ŞTEFĂNESCU.

FABRICELE ROMÂNE UNITE

DE BĂUTURI GAZOASE

ȘI ACID CARBONIC LICHID

BUCURESCI

Calea 13 Septembre, 161

MARCA FABRICEI F.R.U.

Ape minerale artificiale:

Borviz românesc

Ghiziubler românesc

Selters românesc

Vișiu românesc

Vitel românesc

Preparate cu apă distilată

Prin adresa Ministeruluĭ de Interne No. 1522 din 29 Januarie 1900, Societatea a fost autorisată a fabrica ape minerale artificiale.

E. WOLFF

Studiĭ pregătitoare și executarea întreprinderilor de orĭ-ce fel

Bucuresci, Str. Sf. Dumitru, 3

CEL MAI MARE DEPOSIT

DE

TOATE ARTICOLELE TECNICE

Tuburĭ de fontă, de fer, de plumb, de cauciuc și de cânepă pentru vin, apă, etc. Pompe pentru vin, apă și petroleŭ. Robinete pentru apă și abur, articole de cauciuc, și de amiantă. Armăturĭ pentru cazane de abur și locomobile. Curele de piele și „balata", macarale și vîrteje. Mașinĭ și unelte de orĭ-ce fel.

Table de fer negre, plumbuite și galvanisate, table de zinc, oțel englezesc și Bessemer.

Atelier pentru reparațiunĭ de Mașinĭ

Fabrică de balamale de fer și de alamă, șarniere broaște, mânere, clopote, sfeșnice, etc.

Construcțiunĭ de fer, reservoare de petroleŭ, spirt, cazane, etc.

Secțiunile pentru articole de precisiune: părțĭ de munițiĭ de răsboiŭ.

NUMĂRUL LUCRĂTORILOR 150—200

Doctorul C. Angelescu

Intorcîndu-se din străinătate și-a reluat consultațiunile de la ora 2—4 p. m. în

Calea Victorieĭ, 143

PRIMA FABRICĂ

DE VAR HIDRAULIC

CIMENT PORTLAND

Marca CERBUL

VAR ALB GRAS ȘI GYPS (Ipsos)

DIN FABRICELE

BASILIO ALDASORO

COMARNIC (Prahova)

Pentru comande saŭ orĭ-ce informațiunĭ a se adresa la Representantul general

PAUL SCHUELE

BUCUREȘTI, STR. LIPSCANI 94

În curtea Băncei Românieĭ

SOCIETATEA

DE

BASALT ARTIFICIAL

ȘI

CERAMICA

DE LA COTROCENI

Capital social **1.500.000** *deplin vărsați*

Face tot felul de Ornamentațiunĭ, precum: Buste, Table, Vase, Medalioane, Sobe porcelane.

MAGASINUL: BULEVARDUL ACADEMIEI, 4

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL, STR. DOAMNEĬ 16, BUCUREȘTI.